

MHSO200013402025	<u>नियमित दिवाणी दावा क्र. २६५/२०२५</u>
	

निशाणी क्र. ०५ खालील आदेश

प्रस्तुत अर्जाद्वारे वादींनी दिवाणी प्रक्रिया संहिता क्रम ३९ नियम १ व २ अन्वये प्रस्तुत दाव्याचा निकाल होईपावेतो प्रतिवादी क्र. १ ते ४ यांनी मो.र.क्र. २७३३२/२०२४ च्या आधारे वादींच्या दावा जमिनीतील पिकांचे नुकसान करून तथाकथित अतिक्रमीत क्षेत्राचा कब्जा घेऊन वादींच्या दावा मिळकतीतील शांततामय कब्जे वहीवाटीस हरकत अडथळे करु नये अशी तुर्तातुर्द ताकीदीची मागणी केली आहे.

२. प्रस्तुत अर्जात वादींचे थोडक्यात कथन असे आहे की, मौजे खवासपूर, ता. सांगोला, जि. सोलापूर येथील गट क्र. ९७ – क्षेत्र ० हे ३६ आर ही वादींची मिळकत दाव्याचा विषय असून यापुढे त्यास 'दावामिळकत' असे संक्षिप्तपणे संबोधण्यात येत आहे.

३. वादींचे पुढे असे कथन आहे की, दावा कलम १ मध्ये नमूद मिळकतीच्या उत्तरेस प्रतिवादी क्र. १ ते ४ यांची मालकी वहीवाटीची दावा कलम २ मध्ये वर्णन केलेली मिळकत आहे. वादींची दावा कलम १ मध्ये नमूद केलेली मिळकत वादींची वडीलार्जित वारसा हक्काने आलेली आहे. वादी व प्रतिवादी यांच्या मिळकतीमध्ये पूर्व-पश्चिम चालीचा सुमारे २ ते ३ फूट उंचीचा हद्दीचा बांध असून तो वादींच्या जमीन गट क्र. ९७ मधील आहे. सदर बांधावर प्रतिवादींचा कसलाही हक्क व अधिकार नसून त्यावर येणारे गवत वादी वाडवडीलांपासून त्यांच्या जनावरांसाठी कापून घेऊन जात आहेत. प्रतिवादी क्र. १ यांनी वादींना कसलीही नोटीस अगर माहिती न देता त्यांची जमीन गट क्र. ११८ ची मोजणी रजिस्टर क्र. २७३३२/२०२४ प्रमाणे दि. २१/०२/२०२५ रोजी केलेली आहे. सदर प्रतिवादींच्या जमिनीची मोजणी करीत असताना मोजणीदार यांनी प्रतिवादींचे त्यांच्या मिळकतीच्या उत्तर बाजूस असलेल्या दिघंची-

खवासपूर या रस्त्यात गेलेले क्षेत्र विचारात न घेता सदरची मोजणी कोणत्याही अभिलेखातील महत्वाच्या कागदपत्राचा आधार न घेता बेकायदेशीररीत्या केलेली आहे. सदर मोजणीदार यांनी फक्त प्रतिवादींच्या जमिनीची मोजणी केलेली असून वादींच्या जमिनीची मोजणी केलेली नाही. तसेच, दि. १९/०३/२०२५ रोजी मोजणीदार यांनी वादींच्या परस्पर हद्दीखुणा दाखविलेल्या असून त्यावर प्रतिवादींनी लोखंडी अँगल रोवलेले आहेत. मोजणीदार यांनी मोजणी नकाशात बेकायदेशीरपणे वादींच्या जमिनीत सुमारे दोन ते तीन आर क्षेत्राचे अतिक्रमण दाखविलेले असून चुकीची हद्द दाखवलेली आहे. प्रतिवादी वादींच्या जमिनीतील सदर तथाकथित अतिक्रमीत क्षेत्राचा कब्जा घेण्यासाठी वादींना त्यांच्या मिळकतीदरम्यान असलेला बांध नष्ट करण्याची धमकी दिली. सदरचा बांध हा सर्वे क्र. २० चा बांध असून सदर बांधावर जुना हद्दीचा दगड अस्तीत्वात आहे. वादींच्या जमिनीत संपूर्ण क्षेत्रात ऊसाचे पिक असून ते सुमारे सात-आठ महिन्यांचे आहे. प्रतिवादींनी जर मनुष्यबळाच्या जोरावर दावा मिळकतीतील ऊसाचे पिक काढून दांडगाईने तथाकथित अतिक्रमीत क्षेत्राचा कब्जा घेतल्यास वादींचे कधीही न भरून येणारे फार मोठे नुकसान होणार आहे. शिवाय सदरचा मोजणी नकाशा खरा व बरोबर असल्याबाबतची पडताळणी होऊन न्यायनिर्णय होणार आहे. सबब, प्रतिवादी यांनी वादींच्या दावा मिळकतीतील शांततामय कब्जे वहीवाटीस हरकत अडथळे करू नये अशी वादींनी तुर्तातुर्द ताकीदीची मागणी केली आहे.

४. प्रतिवादी क्र. २ ते ४ यांनी प्रस्तुत अर्जास म्हणणे दाखल केलेले नाही. प्रतिवादी क्र. १ तर्फे दाव्यास व प्रस्तुत अर्जास कैफीयत व म्हणणे नि.क्र. १४ खाली दाखल करण्यात आले. प्रतिवादी क्र. १ चे असे कथन आहे की, जमीन गट क्र. ११८ ही प्रतिवादी क्र. १ ते ४ यांच्या मालकी व वहीवाटीची असून सदर मिळकतीच्या लगत दक्षिण बाजूस वादींच्या मालकीची जमीन गट क्र. ९७ ही मिळकत आहे. वादी हा तक्रारखोर इसम असून वारंवार लगतच्या कब्जेदारांविरुद्ध खोट्या तक्रारी दाखल करून त्यांना त्रास देण्याचा प्रयत्न करत असतो. वादी हा प्रतिवादींच्या मिळकतीमध्ये अतिक्रमण करण्याचा प्रयत्न करत असल्यामुळे प्रतिवादी यांनी गट क्र. ११८ या मिळकतीची उपअधिक्षक, भूमी अभिलेख, सांगोला यांच्यामार्फत दि. २१/०२/२०२५ रोजी मो.र.क्र. २७३३२/२०२५ प्रमाणे अतितातडीची मोजणी करून घेतलेली आहे. तसेच, दि. १९/०३/२०२५ रोजी हद्द कायम केलेली आहे व त्यानुसार प्रतिवादींची सदर क्षेत्रावर कायदेशीर मार्गाने चतुःसिमापूर्वक कब्जेवहीवाट चालू आहे. मो.र.क्र.

२७३३२/२०२५ प्रमाणे जमीन गट क्र. ११८ या मिळकतीची शासकीय व तज्ञ अधिकाऱ्यामार्फत प्रतिवादी यांनी मोजणी केलेली असून सदरची बाब वादींना माहिती आहे. वादी यांनी सदर मोजणीबाबत कोणतीही हरकत भूमि अभिलेख कार्यालयात वरीष्ठ अधिकाऱ्याकडे नोंदवलेली नाही. तसेच, गट क्र. ९७ यामिळकती संदर्भात कोणतीही शासकीय मोजणीकरीता कार्यवाही केली नाही. त्यावरून वादी हे प्रतिवादी यांच्या मालकीची मिळकत बळकाविण्याचा प्रयत्न करू लागले आहेत. वादी हे स्वच्छ हाताने न्यायालयात आलेले नाहीत. वादी हे गट क्र. ९७ मधील त्यांच्या मालकी क्षेत्रापेक्षा जादा क्षेत्रामध्ये कब्जेवहीवाट करण्याचा प्रयत्न करत आहेत. मो.र.क्र. २७३३२/२०२५ चे अवलोकन केले असता वादीने प्रतिवादीच्या मिळकतीत अतिक्रमण केलेले आहे. अतिक्रमणाचे गैरकृत्य हे मुळातच चुकीचे व बेकायदेशीर असून सदर बेकायदेशीर कृत्यास कायद्याने मदत करता येणार नाही. न्यायाचा समतोल प्रतिवादींच्या बाजूने आहे. वादी यांना प्रथमदर्शनी केस नाही. वादींचा तुर्तातुर्त अर्ज नामंजूर झाल्यास त्यांचे कोणत्याही प्रकारचे नुकसान होणार नाही. याउलट प्रस्तुतचा अर्ज मंजूर झाल्यास वादींच्या गैरकृत्यांना बळ मिळणार असून प्रतिवादींचे अतोनात कधीही न भरून येणारे नुकसान होणार आहे. सबब, अर्ज नामंजूर करावा अशी प्रतिवादींनी विनंती केलेली आहे.

५. दावा, अर्ज, लेखी कैफियत व म्हणणे तसेच उभयपक्षांनी दाखल केलेल्या कागदपत्रांचे वाचन व अवलोकन केले.

६. उभयपक्षांचे कथन व प्रतिकथन यांचा विचार करता माझेसमोर पुढील विचारार्थ बाबी निर्माण होतात. त्यांचे निष्कर्ष त्यापुढे येणाऱ्या कारणमिमांसेस अनुसरून पुढीलप्रमाणे नोंदविले आहेत.

अ. क्र.	<u>विचारार्थ बाबी</u>	<u>निष्कर्ष</u>
१.	तात्पुरता मनाई हूकूम मिळणेकामी वादींची बाजू प्रथमदर्शनी संयुक्तिक आहे काय ?	होकारार्थी
२.	वादींच्या बाजूने अनुकूलतेचा कल आहे काय ?	होकारार्थी
३.	तात्पुरते हुकुमाचा आदेश वादींचे पक्षात न झाल्यास	होकारार्थी

त्याचे अनिरसनीय नुकसान होईल काय ?

४. काय आदेश ?

अंतिम आदेशाप्रमाणे अर्ज
मंजूर करण्यात येतो.

कारणमिमांसा

७. वादी यांनी खालीलप्रमाणे कागदपत्रे दाखल केली आहेत,
१. मौजे खवासपूर येथील गट क्र. ९७ च्या ७/१२ उतान्याची प्रत
२. मौजे खवासपूर येथील गट क्र. ११८ च्या ७/१२ उतान्याची प्रत
३. वादीने प्रतिवादी क्र. १ यास दिलेल्या नोटीसीची स्थळप्रत
४. प्रतिवादीने वादीस दिलेल्या नोटीसीचे उत्तराची प्रत
५. प्रतिवादीने जमीन गट क्र. ११८ ची मो.र.क्र. २३३३२/२०२४ च्या मोजणीचा 'ब' आलेखाची प्रत

विचारार्थ बाब क्र. १ ते ३ करीता -

८. सदरच्या तिन्ही बाबी एकमेकांशी निगडित असल्याने त्या एकत्रीतपणे विचारात घेत आहे.

९. वादी विधिज्ञांनी असा युक्तीवाद केला की, प्रतिवादी हे वादीचे लगतचे कब्जेदार आहेत. वादी व प्रतिवादी यांच्या मिळकतीमध्ये दीड ते दोन फूट उंचीचा हद्दीचा बांध असून सदरचा बांध वादीच्या मालकीचा आहे. प्रतिवादी क्र. १ ने जमीन मिळकत गट क्र. ११८ ची मोजणी वादीस कोणतीही नोटीस न देता केलेली आहे. तसेच, सदर मोजणीच्या वेळी वादीची मिळकतीची मोजणी केलेली नाही. प्रतिवादीने दि. १९/०३/२०२५ रोजी वादीच्या परस्पर हद्दीखुणा दाखविले असून प्रतिवादीने त्यावर लोखंडी अँगल रोवलेले आहेत. वादीने सदर कथनाच्या पृष्ठयार्थ नि.क्र. ४/५ सोबत गट क्र. ११८ च्या मो.र.क्र. २७३३२/२०२४ च्या 'ब' आलेखाची प्रत अभिलेखावर सादर केलेली आहे. तसेच, नि.क्र. १७ सोबत वादी व प्रतिवादींच्या जमिनीच्या दरम्यान असलेल्या बांधाचे व पिकाचे छायाचित्रे दाखल केलेले आहेत.

वादीचा मुख्य आक्षेप असा आहे की, प्रतिवादी यांनी वादीस कोणतीही कायदेशीर नोटीस न देता एकतर्फी मोजणी करून घेतलेली आहे. त्यामूळे कायद्यातील तरतुदी तसेच नैसर्गिक न्यायतत्वांचे उल्लंघन केलेले आहे. सदर मोजणीच्या आधारे प्रतिवादी वादीच्या ताब्यातील मिळकतीमध्ये असलेल्या क्षेत्राचे ऊसाच्या पिकाचे नुकसान करून अतिक्रमण करण्याच्या प्रयत्नात आहेत. त्याशिवाय मोजणी नकाशा हा पुराव्यानिशी त्याची पडताळणी झाल्यानंतर योग्य न्यायनिर्णय होणार आहे.

१०. प्रतिवादी विधिज्ञांनी असा युक्तीवाद केला की, वादीची जमीन प्रतिवादीच्या मिळकतीच्या लगत असून वादीच्या तक्रारखोर वृत्तीमूळे व ते प्रतिवादी यांच्या मिळकतीमध्ये अतिक्रमण करण्याचा प्रयत्न असल्यामूळे प्रतिवादी यांनी उपअधिक्षक भूमि अभिलेख कार्यालय यांच्यामार्फत शासकीय व तज्ञ अधिकाऱ्यांकडून मोजणी केलेली आहे व त्यातून वादीने प्रतिवादीच्या मिळकतीमध्ये अतिक्रमण केलेले आहे. त्यामूळे, वादीचा प्रस्तुतचा अर्ज खर्चासह नामंजूर करण्यात यावा.

११. उभय पक्षांचा युक्तीवाद ऐकला. अभिलेखाचे अवलोकन केले असता असे निदर्शनास येते की, वादीने प्रस्तुतचा दावा प्रतिवादीविरुद्ध निरंतर ताकीदीसाठी दाखल केलेला आहे. नि.क्र. १७ वरील दाखल छायाचित्रांवरून दोन वेगवेगळ्या जमिन मिळकती निदर्शनास येतात. एका मिळकतीमध्ये ऊसाचे क्षेत्र असून दोन मिळकतींना विभाजीत करणारा एक छोटा बांध असल्याचे प्रथमदर्शनी दिसते. त्याव्यतीरीक्त सदर बांधाच्या पूर्वेस दिसणाऱ्या क्षेत्रामध्ये ऊसाचे पिक असून त्यामध्ये एक लोखंडी अँगल असल्याचे प्रथमदर्शनी निदर्शनास येते. प्रस्तुत प्रकरणामधील मुख्य वाद हा दोन्ही मिळकतीच्या क्षेत्राबद्दल तसेच सीमांबद्दल असल्याचे स्पष्ट होते. प्रतिवादींचे कथन आहे की, त्याने त्याच्या मिळकतीची मोजणी भूमि अभिलेख कार्यालयात अर्ज देऊन करून घेतलेली आहे व त्यानंतर हद्दी कायम केलेल्या आहेत. तसेच सदर मोजणीबाबतची संपूर्ण माहिती वादी यांना होती. परंतु, प्रतिवादीतर्फे प्रस्तुत प्रकरणामध्ये सदर मोजणीबाबत वादीस एखादी नोटीस दिल्याचा कोणताही पुरावा अभिलेखावर दाखल केलेला नाही. उपलब्ध कागदपत्रांवरून प्रतिवादीने मोजणीपूर्व नोटीस लगत कब्जेदाराला म्हणजेचा वादीला बजावण्याचा कोणताही प्रथमदर्शनी पुरावा सादर केलेला नाही. त्याव्यतीरीक्त

अभिलेखावर दाखल मो.र.क्र. २७३३२ च्या 'ब' आलेखाचे अवलोकन केले असता त्यावरून संयुक्त मोजणी झाल्याचे निदर्शनास येत नाही. तसेच, संयुक्त मोजणी केल्याबाबतचे किंवा प्रतिवादीच्या मिळकतीच्या मोजणीपूर्व लगतच्या कब्जेदारांना नोटीस पाठविल्याबाबतचेदेखील प्रतिवादीचे कोणतेही कथनही नाही. अशा परीस्थीतीत प्रतिवादीने केलेली मोजणी व त्यात आढळून आलेले वादीचे अतिक्रमण हे कायद्याच्या कसोटीवर योग्य आहे की कसे हे विस्तृत पुराव्याअंती समजणार आहे. परंतु, सद्यस्थितीत कायद्याचे हे प्रस्थापित तत्व आहे की, जेव्हा लगतच्या मिळकतधारकांमध्ये सीमेवरून वाद असतो त्यावेळी संबंधीत सर्व क्षेत्रांची संयुक्त मोजणी होणे अपेक्षित असते.

१२. प्रतिवादी यांचे असे कथन आहे की, मो.र.क्र. २७३३२/२०२५ नुसार वादीने प्रतिवादीच्या क्षेत्रामध्ये अतिक्रमण केलेले आहे. तथापि, अभिलेखावर उपलब्ध छायाचित्रांवरून सदरच्या क्षेत्राचा ताबा वादीकडे असल्याचे निदर्शनास येते. तसेच, सदर क्षेत्रामध्ये ऊसाचे पिक असल्याचे प्रथमदर्शनी स्पष्ट होते. कायद्याचे हे प्रस्थापित तत्व आहे की, जेथे हद्दीचा वाद आहे तेथे प्रत्यक्ष ताबा असलेल्या व्यक्तीला कायदेशीर प्रक्रियेचा अवलंब केल्याशिवाय बेदखल करता येणार नाही. तथापि, मो.र.क्र. २७३३२/२०२५ वर वादीचा आक्षेप असल्याकारणाने सदर मोजणी प्रकरणाची वैधता प्रत्यक्ष पुराव्याचा भाग असल्याने ती बाब पुराव्याअंती ठरविणे योग्य होईल. त्यामूळे वादीस नोटीसीचा अभाव आणि जमिनीवरील वादीचा प्रत्यक्ष कब्जा लक्षात घेता वादीने प्रथमदर्शनी प्रकरण शाबीत केलेले आहे. अशा परीस्थीतीत दाव्याचा अंतिम निकाल लागेपावेतो वादीचा त्याच्या मिळकतीवरील ताबा तसेच त्यावरील पिकाचे संरक्षण होणे आवश्यक आहे. त्यामूळे, प्रस्तुत परीस्थीतीत काही काळ वादमिळकतीची स्थिती आहे त्या परीस्थीतीत ठेवल्यास प्रतिवादींचे कोणतेही नुकसान होणार नाही. वादीचा सदर मिळकतीवर प्रत्यक्ष ताबा तसेच उभे पिक असल्यामूळे अनुकूलतेचा कल हा वादीच्या बाजूने असल्याचे दिसून येते. अशा परीस्थीतीत सदर प्रतिवादीने मिळकतीची स्थिती बदलण्याचा प्रयत्न केला तर वादीचे नुकसान संभवते. सबब, विचारार्थ बाब क्र. १ ते ३ चा निष्कर्ष मी होकारार्थी नोंदवत आहे.

विचारार्थ बाब क्र. ४ करीता -

१३. विचारार्थ बाब क्र. १ ते ३ वर नोंदविलेल्या निष्कर्षानुसार वादी हे

प्रतिवादींविरुध्द तात्पुरता मनाई हुकूम मिळण्यास पात्र असल्याचे सिध्द होते. सबब, विचारार्थ बाब क्र. ४ च्या अनुषंगाने मी पुढीलप्रमाणे आदेश करीत आहे,

आदेश

१. प्रस्तुत अर्ज मंजूर करण्यात येत आहे.
२. प्रतिवादी क्र. १ ते ४ यांना त्यांनी मो.र.क्र. २७३३२/२०२४ च्या आधारे वादींच्या दावा जमिनीतील पिकांचे नुकसान करून तथाकथीत अतिक्रमीत क्षेत्राचा कब्जा घेऊन वादींच्या दावा मिळकतीतील शांततामय कब्जे वहीवाटीस हरकत अडथळे करू नये अशी तुर्तातुर्द ताकीद देण्यात येत आहे.
३. खर्चाबाबत दाव्याच्या अंतिम गुणवत्तेवरील निर्णयाच्या वेळी आदेश करण्यात येईल.
४. वादी व प्रतिवादी यांनी प्रस्तुत आदेशाची नोंद घ्यावी.

(एस. एस. साळुंखे)

दि. ०५/०५/२०२६.

दुसरे सह दिवाणी न्यायाधीश, कनिष्ठ स्तर, सांगोला.

प्रमाणपत्र

मी खात्री देतो की, सदर आदेशाच्या / न्यायनिर्णयाच्या पीडीएफ फाईलमधील मजकूर हा मूळ आदेश / न्यायनिर्णयाप्रमाणेच शब्दशः आहे.

लघुलेखकाचे नाव : वि. अ. डांगे
न्यायालय : २ रे सह दिवाणी न्यायालय, क.स्तर, सांगोला.
आदेश / न्यायनिर्णयाचा दिनांक : ०५/०५/२०२६
पिठासीन अधिकारी यांनी स्वाक्षरी केलेली दिनांक : ०५/०५/२०२६
निकाल अपलोड केलेले दिनांक : ०५/०५/२०२६